

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 27. 11. 2013
COM(2013) 824 final

2013/0409 (COD)

Návrh

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY

o predbežnej právnej pomoci pre podozrivé alebo obvinené osoby pozbavené osobnej slobody a o právnej pomoci v konaní o európskom zatykači

{SWD(2013) 476 final}

{SWD(2013) 477 final}

{SWD(2013) 499 final}

DÔVODOVÁ SPRÁVA

1. KONTEXT NÁVRHU

1. Cieľom tohto návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady je stanoviť spoločné minimálne normy týkajúce sa práva na predbežnú právnu pomoc pre podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní, keď sú pozbavené osobnej slobody, a práva na predbežnú právnu pomoc a právnu pomoc pre osoby, na ktoré sa vzťahuje konanie o európskom zatykači podľa rámcového rozhodnutia 2002/584/SVV („vyžiadané osoby“).
2. V Štokholmskom programe¹ sa kladie veľký dôraz na posilnenie práv jednotlivcov v trestnom konaní. V jeho bode 2.4 Európska rada vyzvala Komisiu, aby predložila návrhy, v ktorých sa stanoví postupný prístup na posilnenie práv obvinených alebo podozrivých osôb prostredníctvom stanovenia spoločných minimálnych noriem týkajúcich sa práva na spravodlivé súdne konanie. Opatrenia sa týkajú odlišných procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb, ktoré je podľa členských štátov a zainteresovaných strán potrebné posilniť prostredníctvom opatrení na úrovni EÚ, a ktoré sa preto musia považovať za základný prvok celej štruktúry.
3. Boli prijaté už tri opatrenia: v októbri 2010 smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní², v máji 2012 smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ o práve na informácie v trestnom konaní³ a v októbri 2013 smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody⁴. Spolu s touto iniciatívou sa ako balík predkladajú ďalšie opatrenia týkajúce sa ochrany zraniteľných podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní a smernica o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní, ktoré tvoria časť základných zásad práva na spravodlivé súdne konanie.
4. Podobne, ako v prípade predchádzajúcich opatrení, cieľom tohto návrhu je zlepšiť práva podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní. Spoločné minimálne normy pre tieto práva by podporili vzájomnú dôveru medzi justičnými orgánmi a uľahčili by uplatňovanie zásady vzájomného uznávania. Určitý stupeň súladu právnych predpisov členských štátov je kľúčovým prvkom pre zlepšenie justičnej spolupráce v EÚ.
5. Tento návrh je založený na článku 82 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ). V tomto článku sa stanovuje, že „Európsky parlament a Rada môžu v súlade s riadnym legislatívnym postupom prostredníctvom smerníc ustanoviť minimálne pravidlá s cieľom uľahčiť v potrebnom rozsahu vzájomné uznávanie rozsudkov a iných justičných rozhodnutí, ako aj policajnú a justičnú spoluprácu v trestných

---

¹ Ú. v. EÚ C 115, 4.5.2010, s. 1.

² Smernica 2010/64/EÚ o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 280, 26.10.2010, s. 1).

³ Smernica 2012/13/EÚ o práve na informácie v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 142, 1.6.2012, s. 1).

⁴ Smernica 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody (Ú. v. EÚ L 294, 6.11.2013, s. 1).

veciach, ktoré majú cezhraničný rozmer. Tieto minimálne pravidlá zohľadňujú rozdiely medzi právnymi tradíciami a systémami členských štátov.

„Týkajú sa:

a) vzájomnej prípustnosti dôkazov medzi členskými štátmi;

b) práv jednotlivcov v trestnom konaní;

c) práv obetí trestných činov;

d)(...)“.

6. Predkladaný návrh úzko súvisí so smernicou 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi a jeho cieľom je prispieť k účinnému výkonu práva na prístup k obhajcovi, ktoré sa stanovuje v uvedenej smernici, v začiatkovej fáze konania pre podozrivé alebo obvinené osoby pozbavené osobnej slobody a zaistiť, aby mali vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači prístup k právnej pomoci a právo na prístup k obhajcovi vo vykonávajúcim aj vo vydávajúcim členskom štáte („právo na dvojitú obhajobu“).
7. Komisia predkladá vyvážený balík opatrení, pričom sa zohľadňujú rozdiely medzi právnymi tradíciami a systémami členských štátov, ako sa stanovuje v článku 82 ods. 2 ZFEÚ, a prijímajú opatrenia potrebné na posilnenie vzájomnej dôvery rešpektujúc zásadu proporcionality (článok 5 ZEÚ). Starostlivo bola posúdená skutočnosť, či by sa opatrenia mali prijať na úrovni EÚ, a v prípade, že áno, na akej úrovni a v akej forme. Potreba opatrnosti je obzvlášť dôležitá najmä v časoch fiškálnej konsolidácie, kedy je nevyhnutné starostlivo zvážiť vplyv na náklady.
8. Aspekty právnej pomoci v trestnom konaní, ktorými sa zaoberá táto smernica, boli označené ako veľmi dôležité na doplnenie a zaistenie účinného uplatňovania práv v smernici o prístupe k obhajcovi a na zlepšenie vzájomnej dôvery medzi systémami trestného súdnictva.
9. Právo na právnu pomoc v trestnom konaní je zakotvené v článku 47 ods. 3 charty a v článku 6 ods. 3 písm. c) EDLP. Uznáva sa aj v článku 14 ods. 3 písm. d) Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach. Základné zásady, z ktorých by mal vychádzať systém právnej pomoci, sú stanovené v dokumente OSN Principles and Guidelines on Access to Legal Aid in Criminal Justice Systems (Zásady a usmernenia týkajúce sa prístupu k právnej pomoci v systémoch trestného súdnictva), ktorý prijalo Valné zhromaždenie 20. decembra 2012.
10. Týka sa to začiatkovej fázy konania, najmä v prípade pozbavenia osobnej slobody, kedy sú podozrivé alebo obvinené osoby najviac zraniteľné a najviac potrebujú právnu pomoc zo strany obhajcu. Z tohto dôvodu obsahuje smernica ustanovenia o tzv. predbežnej právnej pomoci, čo predstavuje významnú pridanú hodnotu a zlepšenie vzájomnej dôvery medzi systémami trestného súdnictva⁵.
11. Zatiaľ čo členské štáty poskytujú prístup k právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní, zdá sa, že vyžiadané osoby v rámci konania o európskom zatykači nemajú vždy prístup k právnej pomoci v členských štátoch. To bráni výkonu práva stanoveného v smernici o prístupe k obhajcovi, t. j. prístupu k obhajcovi vo vykonávajúcim a vydávajúcim členskom štáte. Navyše práva uvedené v článku 6 EDLP, vrátane práva na právnu pomoc, sa nevzťahujú na konanie o vydaní. S cieľom

⁵ Včasný zásah môže takisto pomôcť znížiť počet prípadov vyšetrovacej väzby (po zavedení podobného mechanizmu vo Francúzsku klesla miera vyšetrovacích väzieb o 30 % a v Belgicku o 20 %).

zlepšiť vzájomnú dôveru a zabezpečiť účinný výkon práva na dvojité obhajobu v rámci konania o európskom zatykači sa podľa smernice od členských štátov vyžaduje, aby zabezpečili prístup k právnej pomoci nad rámec predbežnej právnej pomoci, keďže vyžiadané osoby nie sú vždy pozbavené osobnej slobody.

12. Toto opatrenie sa predkladá spolu so sprievodným odporúčaním Komisie o práve podozrivých alebo obvinených osôb na právnu pomoc v trestnom konaní. Cieľom odporúčania je zaistiť určitú mieru súladu, pokiaľ ide o posudzovanie oprávnenosti na právnu pomoc v členských štátoch, ako aj podporiť členské štáty, aby prijali opatrenia na zlepšenie kvality a účinnosti služieb a správy právnej pomoci.
13. Súčasný návrh takisto prispeje k posilneniu právnych záruk na ochranu osôb, na ktoré sa vzťahuje konanie Európskej prokuratúry. V nedávno predloženom návrhu nariadenia Rady⁶ sa uvádza, že podozrivá osoba má všetky práva, ktoré jej vyplývajú z právnych predpisov EÚ, ako aj iné práva, ktoré vyplývajú z Charty základných práv Európskej únie. Tieto práva sa uplatňujú v súlade s platnými vnútroštátnymi predpismi. Vyslovene sa v ňom odkazuje na právo na právnu pomoc a na zavedenie posilnených noriem týkajúcich sa právnej pomoci. Súčasný návrh takisto posilňuje procesné záruky, ktoré sa vzťahujú na konanie Európskej prokuratúry.
14. Právo na účinný prostriedok nápravy, na spravodlivé súdne konanie a právo na obhajobu sú stanovené v článkoch 47 a 48 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) a v článku 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach (EDĽP). Právo na právnu pomoc, t. j. úplne alebo čiastočne bezplatnú pomoc zo strany obhajcu v trestnom konaní, je výslovne uznané ako neoddeliteľná súčasť práva na spravodlivé súdne konanie a práva na obhajobu. V článku 47 ods. 3 charty sa uvádza: „Právna pomoc sa poskytuje osobám, ktoré nemajú dostatočné prostriedky v prípade, ak je táto pomoc potrebná na zabezpečenie efektívneho prístupu k spravodlivosti.“ V článku 6 ods. 3 písm. c) EDĽP sa uvádza, že každý, kto je obvinený z trestného činu, má právo „obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá dostatok prostriedkov na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú“. Účinný prístup k právnomu zastupovaniu je rozhodujúci s cieľom zaistiť rešpektovanie prezumpcie nevinu a práva na obhajobu, ktoré sú stanovené v článku 48 charty.

2. VÝSLEDKY KONZULTÁCIÍ SO ZAJINTERESOVANÝMI STRANAMI A POSÚDENÍ VPLYVU

15. V marci 2009 sa konalo dvojdňové zasadnutie expertov o procesných právach vrátane práva na právnu pomoc. Všetky príslušné členské štáty boli konzultované na zasadnutí expertov 3. júna 2013. Na zasadnutí Rady v júni 2012 členské štáty vyzvali Komisiu, aby čo najskôr predložila legislatívny návrh o právnej pomoci⁷. Európsky parlament 12. júla 2012 na svojom orientačnom hlasovaní o smernici o prístupe k obhajcovi vyzval Komisiu, aby predložila návrh o právnej pomoci.
16. V decembri 2011 poľské predsedníctvo zorganizovalo v spolupráci s Európskou komisiou, Radou advokátskych komôr a združení právnikov Európy (CCBE) a Akadémiou európskeho práva (ERA) dvojdňovú konferenciu o právnej pomoci v

⁶ Návrh nariadenia Rady o zriadení Európskej prokuratúry, COM (2013) 534 final, 17.7.2013.

⁷ Komisia v reakcii vyhlásila: „Komisia plánuje v priebehu roku 2013 predložiť návrh právneho nástroja o právnej pomoci, ktorý bude vychádzať z hĺbkovej analýzy rôznych vnútroštátnych systémov a ich finančného dosahu, s cieľom posilniť procesné práva podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní v súlade s plánom realizácie.“

trestných veciach. Konferencia bola príležitosťou na výmenu názorov a skúseností pre expertov z rôznych oblastí – právnikov, sudcov, prokurátorov, zástupcov akademickej obce, predstaviteľov orgánov EÚ, Rady Európy a na preskúmanie problémov a možnej obsahovej náplne budúcich opatrení.

17. Zainteresované strany boli konzultované pri viacerých príležitostiach. Komisia mala pravidelné dvojstranné kontakty s MVO a inými zainteresovanými stranami a viaceré MVO poskytli svoje stanovisko Komisii, pokiaľ ide o budúce opatrenia⁸.
18. V súvislosti so štúdiou zameranou na posúdenie vplyvu sa vykonali rozsiahle konzultácie s ministerstvami spravodlivosti členských štátov, so záujmovými združeniami v členských štátoch, s advokátskymi komorami a radami pre právnu pomoc. Uskutočnili sa hĺbkové rozhovory s právnikmi v advokátskych komorách, predstaviteľmi zainteresovaných organizácií a ministerstiev spravodlivosti zo všetkých členských štátov. Okrem toho boli vo viacerých členských štátoch vytvorené pracovné skupiny so zástupcami ministerstiev spravodlivosti, s advokátskymi komorami, so zástupcami akademickej obce, súdnymi zamestnancami a zainteresovanými organizáciami. Uskutočnila sa aj online konzultácia s poskytovateľmi právnej pomoci v členských štátoch.
19. Na podporu svojho návrhu Komisia vykonala posúdenie vplyvu. Správa o posúdení vplyvu sa nachádza na <http://ec.europa.eu/governance>.

3. PRÁVNE PRVKY NÁVRHU

Článok 1 – Predmet úpravy

20. Cieľom smernice je zabezpečiť, aby mali podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní, ktoré sú pozbavené osobnej slobody, a osoby v konaní o európskom zatykači prístup k právnej pomoci a mohli účinne vykonávať svoje právo na prístup k obhajcovi, ako sa stanovuje v smernici o práve na prístup k obhajcovi.

Článok 2 – Rozsah pôsobnosti

21. Smernica sa vzťahuje na podozrivé alebo obvinené osoby, ktoré sú pozbavené osobnej slobody. Uplatňuje sa od pozbavenia osobnej slobody, t. j. od momentu zadržania alebo podobného aktu pozbavenia osobnej slobody, čo zahŕňa aj obdobie pred formálnym obvinením a zatknutím. Zohľadňuje sa tým judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva podľa článku 5 ods. 1 EDĽP.
22. Smernica sa takisto vzťahuje na vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači. V takýchto situáciách sa smernica uplatňuje od chvíle ich zatknutia vo vykonávajúcom členskom štáte do odovzdania, alebo, v prípadoch neodovzdania, do nadobudnutia právoplatnosti takéhoto rozhodnutia o odovzdaní.

Článok 3 – Vymedzenie pojmov

23. Právna pomoc znamená finančné prostriedky a pomoc členského štátu na zabezpečenie účinného využívania práva na prístup k obhajcovi. Mala by pokryť

---

⁸ Pozri napr.: „*The practical operation of legal aid in the EU*“, (Praktické fungovanie právnej pomoci v EÚ), Fair Trials International, júl 2012, „*Compliance of Legal Aid systems with the European Convention on Human Rights in seven jurisdictions*“, (Súlad systémov právnej pomoci s dohovorom o ľudských právach v siedmich jurisdikciách), Správa justičnej siete, ktorá sa týkala Bulharska, Českej republiky, Anglicka a Walesu, Nemecka, Grécka, Írska a Litvy, apríl 2013, ECBA Cornerstones on Legal Aid, máj 2013, odporúčania CCBE o právnej pomoci.

trovy obhajoby, ako sú napr. trovy obhajcu a iné trovy konania, ako napr. súdne poplatky.

24. Predbežná právna pomoc je právna pomoc pre osobu pozbavenú osobnej slobody až do prijatia rozhodnutia o právnej pomoci.

Článok 4 – Prístup k predbežnej právnej pomoci

25. V začiatkových fázach konania sú podozrivé alebo obvinené osoby obzvlášť zraniteľné a prístup k obhajcovi je nesmierne dôležitý, pokiaľ ide o zaistenie práv na spravodlivé súdne konanie, okrem iného práva nevypovedať vo vlastný neprospech⁹. Podľa článku 6 EDLP sa vyžaduje, aby podozrivá osoba mala prístup k právnej pomoci od momentu zadržania alebo vzatia do vyšetrovacej väzby a takáto pomoc by sa mala v prípade potreby prideliť z úradnej moci¹⁰.
26. Podľa smernice o prístupe k obhajcovi majú podozrivé alebo obvinené osoby právo na prístup k obhajcovi okrem iného bez zbytočného odkladu po pozbavení osobnej slobody a pred akýmkoľvek výsluchom. Aby podozrivé alebo obvinené osoby, ktoré sú pozbavené osobnej slobody, mali možnosť účinne vykonávať svoje právo na prístup k obhajcovi v začiatkovej fáze konania, nemali by musieť čakať na prístup k obhajcovi počas spracovania žiadosti o právnu pomoc a posudzovania kritérií oprávnenosti na právnu pomoc, čo by mohlo byť zdĺhavé. Členské štáty by preto mali zaistiť, aby bol prístup k právnej pomoci zabezpečený bez zbytočného odkladu po pozbavení osobnej slobody a pred akýmkoľvek výsluchom.
27. Členské štáty by na tento účel mali zaviesť postupy alebo mechanizmy, napr. systém služieb obhajcov alebo pohotovostnej služby obhajoby, ktoré by umožnili urýchlenú intervenciu na policajných staniach alebo v zariadeniach na výkon väzby tak, aby sa právo na predbežnú právnu pomoc a právo na prístup k obhajcovi mohli účinne uplatňovať v praxi bez zbytočného odkladu po pozbavení osobnej slobody a pred akýmkoľvek výsluchom.
28. Právo na prístup k obhajcovi zahŕňa viacero práv podozrivých alebo obvinených osôb, ako sa stanovuje v článku 3 ods. 3 smernice 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi, ako je právo stretnúť sa bez prítomnosti tretej osoby s obhajcom, právo na prítomnosť obhajcu a na jeho účinnú účasť na výsluchu podozrivej alebo obvinenej osoby a právo na účasť obhajcu pri úkonoch na obstaranie dôkazov. Členské štáty môžu prijať praktické opatrenia týkajúce sa výkonu práva na prístup k obhajcovi napríklad v súvislosti s trvaním a frekvenciou komunikácie s obhajcom, a preto môžu existovať určité obmedzenia tohto práva za predpokladu, že nie je dotknutá jeho podstata. Právo na predbežnú právnu pomoc sa musí zabezpečiť v rozsahu nevyhnutnom na účinný výkon práva na prístup k obhajcovi a akékoľvek obmedzenie nesmie podozrivým alebo obvineným osobám brániť v účinnom výkone ich práv.
29. Právo na predbežnú právnu pomoc by malo trvať aspoň dovtedy, pokiaľ príslušný orgán neprijme konečné rozhodnutie o tom, či je podozrivá alebo obvinená osoba oprávnená na právnu pomoc a či jej takáto pomoc bude udelená. V prípade, že žiadosť o právnu pomoc je úplne alebo čiastočne zamietnutá, právo na predbežnú právnu pomoc zaniká, keď sa toto rozhodnutie stane právoplatným a boli vyčerpané práva na opravný prostriedok alebo preskúmanie. Ak sa na základe žiadosti udolí právna pomoc, právo na predbežnú právnu pomoc zaniká, keď sa začne poskytovať

⁹

Salduz/Turecko, ESLEP, Veľká komora, rozsudok z 27. novembra 2008.

¹⁰

Dayanan/Turecko žiadosť č. 7377/03, rozsudok z 13. októbra 2009, body 30 – 32.

právna pomoc, prípadne keď nastanú účinky rozhodnutia o ustanovení obhajcu poskytujúceho právnu pomoc. V takýchto prípadoch by mali členské štáty zabezpečiť, aby nenastal prípad, že podozrivá alebo obvinená osoba nebude mať obhajcu.

30. Právo na predbežnú právnu pomoc sa takisto vzťahuje na vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, ktoré sú pozbavené osobnej slobody. Takéto osoby by mali mať právo na účinnú predbežnú právnu pomoc od chvíle pozbavenia osobnej slobody vo vykonávajúcim členskom štáte a aspoň dovtedy, kým príslušný orgán posúdi žiadosť o právnu pomoc, vyhodnotí jej oprávnenosť a v odôvodnených prípadoch kým nastanú účinky rozhodnutia o ustanovení obhajcu poskytujúceho právnu pomoc.
31. Členské štáty môžu vo svojich vnútroštátnych predpisoch stanoviť, že osoby súvisiace s predbežnou právnou pomocou možno následne od podozrivých alebo obvinených osôb alebo vyžiadaných osôb vymáhať, ak na základe konečného rozhodnutia o žiadosti o právnu pomoc nie je osoba oprávnená alebo čiastočne nie je oprávnená na právnu pomoc podľa predpisov týkajúcich sa právnej pomoci v príslušnom členskom štáte.

Článok 5 – Právna pomoc pre vyžiadané osoby

32. Členský štát zabezpečí, aby mali vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači právo na prístup k právnej pomoci vo vykonávajúcim členskom štáte po zatknutí na základe európskeho zatykača až do odovzdania, alebo, v prípadoch neodovzdania, do nadobudnutia právoplatnosti takéhoto rozhodnutia o odovzdaní.
33. S cieľom zaistiť účinný výkon práva zvoliť si obhajcu vo vydávajúcim členskom štáte, ktorého úlohou je podľa článku 10 smernice 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi pomáhať obhajcovi vo vykonávajúcim členskom štáte, členské štáty zabezpečia právo na prístup k právnej pomoci vo vydávajúcim členskom štáte pre vyžiadané osoby, ktoré si uplatnia právo na prístup k obhajcovi, na účely konania o európskom zatykači vo vykonávajúcim členskom štáte.
34. Právo na právnu pomoc vo vykonávajúcim a vydávajúcim členskom štáte je možné podmieniť posúdením prostriedkov vyžiadanej osoby a/alebo skutočnosti, či je poskytnutie právnej pomoci v záujme spravodlivosti. Posúdenie sa vykoná na základe príslušných kritérií oprávnenosti v príslušnom vykonávajúcim alebo vydávajúcim členskom štáte.
35. Počas obdobia do vydania konečného rozhodnutia o tom, či sa vyžiadanej osobe udelí právna pomoc vo vykonávajúcim členskom štáte, majú však vyžiadané osoby pozbavené osobnej slobody podľa článku 3 tejto smernice právo na predbežnú právnu pomoc vo vykonávajúcim členskom štáte.

Článok 6 – Poskytovanie údajov

36. S cieľom monitorovať a hodnotiť efektivnosť a účinnosť tejto smernice je potrebné, aby členské štáty zbierali spoľahlivé údaje o výkone práva na predbežnú právnu pomoc podľa článku 3 a o výkone práva na právnu pomoc pre vyžiadané osoby podľa článku 4.

Článok 7 – Doložka zákazu zníženia úrovne ochrany

37. Účelom tejto smernice je zabezpečiť, aby stanovenie spoločných minimálnych noriem v súlade s touto smernicou nemalo za následok zníženie existujúcich vyšších noriem v niektorých členských štátoch, noriem charty a EDLP. Keďže v tejto

smernici sa stanovujú minimálne pravidlá, členské štáty môžu stanoviť normy, ktoré sú vyššie než uvedené v tejto smernici.

Článok 8 – Transpozícia

38. Podľa tohto článku musia členské štáty implementovať smernicu [18 mesiacov po jej uverejnení] a k rovnakému dátumu predložiť Komisii znenie ustanovení, ktoré ju transponujú do vnútroštátnych právnych predpisov.

Článok 9 – Nadobudnutie účinnosti

39. V tomto článku sa stanovuje, že táto smernica nadobudne účinnosť dvadsiatym dňom po jej uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

5. ZÁSADA SUBSIDIARITY

40. Cieľ tohto návrhu nie je možné uspokojivo dosiahnuť na úrovni jednotlivých členských štátov, keďže existujú značné rozdiely, pokiaľ ide o práva na predbežnú právnu pomoc pre podozrivé alebo obvinené osoby pozbavené osobnej slobody a pre vyžiadané osoby. Keďže cieľom návrhu je podporovať vzájomnú dôveru, len opatrenia prijaté Európskou úniou zavedú konzistentné spoločné minimálne normy, ktoré sa uplatňujú v rámci celej Európskej únie. Tento návrh zblíži právne predpisy členských štátov, pokiaľ ide o predbežnú právnu pomoc v trestnom konaní a právnu pomoc v konaní o európskom zatykači. Tento návrh je preto v súlade so zásadou subsidiarity.

6. ZÁSADA PROPORCIONALITY

41. V súlade so zásadou proporcionality táto smernica neprekračuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie príslušných cieľov. Starostlivo bola posúdená skutočnosť, či by sa opatrenia mali prijať na úrovni EÚ, a v prípade, že áno, na akej úrovni a v akej forme. Smernica sa zaoberá len aspektmi právnej pomoci v trestnom konaní, ktoré sa stanovili ako veľmi dôležité na doplnenie a zaistenie účinného uplatňovania práv v smernici o prístupe k obhajcovi a na zlepšenie vzájomnej dôvery medzi systémami trestného súdnictva. Komisia v tejto smernici nenavrhuje právne záväzné parametre pre testovanie oprávnenosti alebo pre kvalitu. Týmito prvkami sa zaoberá odporúčanie Komisie, ktoré dopĺňa tento návrh.

7. VPLYV NA ROZPOČET

Tento návrh nemá vplyv na rozpočet EÚ.

Návrh

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY**o predbežnej právnej pomoci pre podozrivé alebo obvinené osoby pozbavené osobnej slobody a o právnej pomoci v konaní o európskom zatykači**

EURÓPSKY PARLAMENT A RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 82 ods. 2 písm. b),

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

po postúpení návrhu legislatívneho aktu národným parlamentom,

so zreteľom na stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru regiónov,

konajúc v súlade s riadnym legislatívnym postupom,

keďže:

- (1) Účelom tejto smernice je zabezpečiť účinný výkon práva na prístup k obhajcovi, a to prostredníctvom poskytnutia pomoci členskými štátmi osobám pozbaveným osobnej slobody v začiatkovej fáze trestného konania a vyžiadaným osobám v rámci postupov odovzdávania osôb podľa rámcového rozhodnutia Rady 2002/584/SVV¹¹ (konanie o európskom zatykači).
- (2) Táto smernica by mala ustanovením minimálnych pravidiel o ochrane procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb posilniť dôveru členského štátu v systémy trestného súdnictva iných členských štátov a tým pomôcť zlepšiť vzájomné uznávanie rozhodnutí v trestných veciach.
- (3) V Štokholmskom programe¹² sa kladie veľký dôraz na posilnenie práv jednotlivcov v trestnom konaní. V jeho bode 2.4 Európska rada vyzvala Komisiu, aby predložila návrhy, v ktorých sa stanoví postupný prístup¹³ na posilnenie práv obvinených alebo podozrivých osôb.
- (4) Doteraz boli prijaté tri opatrenia týkajúce sa procesných práv v trestnom konaní, a to smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ¹⁴, smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ¹⁵ a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ¹⁶.

¹¹ Rámcové rozhodnutie Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi (Ú. v. ES L 190, 18.7.2002, s. 1).

¹² Ú. v. EÚ C 115, 4.5.2010, s. 1.

¹³ Ú. v. EÚ C 291, 4.12.2009, s. 1.

¹⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 280, 26.10.2010, s. 1).

¹⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 142, 1.6.2012, s. 1).

¹⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby

- (5) Právna pomoc by mala pokryť trovy obhajoby a trovy súdneho konania, ktoré vzniknú podozrivým alebo obvineným osobám v trestnom konaní a vyžiadaným osobám v konaní o európskom zatykači.
- (6) Rozsah a obsah práva na prístup k obhajcovi sú stanovené v smernici 2013/48/EÚ. Podozrivá alebo obvinená osoba v trestnom konaní by mala mať právo na prístup k obhajcovi od chvíle, keď bola príslušnými orgánmi prostredníctvom úradného oznámenia alebo inak upovedomená, že je podozrivá alebo obvinená zo spáchania trestného činu, a to bez ohľadu na to, či bola pozbavená osobnej slobody. Toto právo sa uplatňuje do ukončenia konania, čo znamená právoplatné rozhodnutie o tom, či podozrivá alebo obvinená osoba spáchala trestný čin, a to vrátane uloženia trestu a rozhodnutia o prípadnom opravnom prostriedku.
- (7) Jedným zo základných prvkov spravodlivého súdneho konania podľa Európskeho súdu pre ľudské práva („ESLP“) je, že každý, kto je obvinený z trestného činu, je účinne zastúpený obhajcom, v prípade potreby ustanoveným z úradnej moci. Spravodlivosť súdneho konania si vyžaduje, aby bol podozrivému umožnený prístup k právnej pomoci od momentu pozbavenia osobnej slobody.
- (8) V smernici 2013/48/EÚ sa stanovuje, že v prípadoch, v ktorých sú podozrivé alebo obvinené osoby pozbavené osobnej slobody, by členské štáty mali prijať potrebné opatrenia, aby sa zabezpečilo, že podozrivé alebo obvinené osoby, ktoré sú pozbavené osobnej slobody, majú možnosť účinne vykonávať svoje právo na prístup k obhajcovi, pokiaľ sa tohto práva nevzdali.
- (9) Aby podozrivé alebo obvinené osoby, ktoré sú pozbavené osobnej slobody, mali možnosť účinne vykonávať svoje právo na prístup k obhajcovi v začiatkovej fáze konania, nemali by čeliť situáciám, že musia čakať na prístup k obhajcovi počas spracovania žiadosti o právnu pomoc a posudzovania kritérií oprávnenosti na právnu pomoc. Členské štáty by preto mali zabezpečiť, aby bola účinná predbežná právna pomoc dostupná bez zbytočného odkladu po pozbavení osobnej slobody a pred akýmkoľvek výsluchom, a mala by byť dostupná aspoň do prijatia rozhodnutia o právnej pomoci príslušným orgánom a, v prípadoch úplného alebo čiastočného zamietnutia, do nadobudnutia právoplatnosti takéhoto rozhodnutia, alebo, v prípade kladného posúdenia žiadosti o právnu pomoc, do nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia príslušného orgánu o ustanovení obhajcu.
- (10) Členské štáty by mali zabezpečiť, aby sa predbežná právna pomoc poskytovala v nevyhnutnom rozsahu a nebola obmedzená spôsobom, ktorý by bránil podozrivým alebo obvineným osobám, ktoré sú pozbavené osobnej slobody, účinne vykonávať právo na prístup k obhajcovi, ako sa stanovuje najmä v článku 3 ods. 3 smernice 2013/48/EÚ.
- (11) Vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, ktoré sú pozbavené osobnej slobody, by mali mať právo na predbežnú právnu pomoc najneskôr po pozbavení osobnej slobody vo vykonávajúcom členskom štáte a aspoň do prijatia rozhodnutia o právnej pomoci príslušným orgánom a, v prípadoch úplného alebo čiastočného zamietnutia, do nadobudnutia právoplatnosti takéhoto rozhodnutia, alebo, v prípade kladného posúdenia žiadosti o právnu pomoc, do nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia príslušného orgánu o ustanovení obhajcu.

---

po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody (Ú. v. EÚ L 294, 6.11.2013, s. 1).

- (12) Členské štáty by mali mať možnosť stanoviť, že trovy týkajúce sa predbežnej právnej pomoci pre podozrivé alebo obvinené osoby pozbavené osobnej slobody a trovy týkajúce sa predbežnej právnej pomoci pre vyžiadané osoby možno od týchto osôb vymáhať, ak sa na základe následného posúdenia toho, či majú právo na právnu pomoc, zistí, že podľa vnútroštátneho práva nespĺňajú kritériá na poskytnutie právnej pomoci.
- (13) S cieľom zaistiť, aby mali vyžiadané osoby účinný prístup k obhajcovi vo vykonávajúcom členskom štáte, by členské štáty mali zabezpečiť, aby mali tieto osoby prístup k právnej pomoci až do odovzdania, alebo, v prípadoch neodovzdania, do nadobudnutia právoplatnosti takéhoto rozhodnutia o odovzdaní. Právo na právnu pomoc je možné podmieniť posúdením prostriedkov vyžadanej osoby a/alebo skutočnosti, či je poskytnutie právnej pomoci v záujme spravodlivosti. Posúdenie sa vykoná na základe príslušných kritérií oprávnenosti v príslušnom vykonávajúcom členskom štáte.
- (14) S cieľom zaistiť, aby mohli vyžiadané osoby vo vydávajúcom členskom štáte účinne v súlade so smernicou 2013/48/EÚ vykonávať svoje právo zvoliť si obhajcu s úlohou pomáhať obhajcovi vo vykonávajúcom členskom štáte, by mal vydávajúci členský štát zabezpečiť, aby mali vyžiadané osoby prístup k právnej pomoci na účely konania o európskom zatykači vo vykonávajúcom členskom štáte. Toto právo je možné podmieniť posúdením prostriedkov vyžadanej osoby a/alebo skutočnosti, či je poskytnutie právnej pomoci v záujme spravodlivosti. Posúdenie sa vykoná na základe príslušných kritérií oprávnenosti v príslušnom vydávajúcom členskom štáte.
- (15) V tejto smernici sa stanovuje právo na predbežnú právnu pomoc pre deti pozbavené osobnej slobody a právo na právnu pomoc pre deti, ktoré sú vyžiadané v konaní o európskom zatykači.
- (16) Pri implementácii tejto smernice by členské štáty mali zabezpečiť dodržiavanie základného práva na právnu pomoc, ako sa stanovuje v článku 47 ods. 3 charty a v článku 6 ods. 3 písm. c) EDLP a zaistiť, aby bola právna pomoc dostupná pre tých, ktorí nemajú dostatok prostriedkov na právnu pomoc, v prípadoch, keď si to vyžaduje záujem spravodlivosti.
- (17) Členské štáty by mali zbierať údaje o tom, ako podozrivé alebo obvinené osoby a vyžiadané osoby využívajú právo na právnu pomoc. Členské štáty by mali takisto zbierať údaje o počte prípadov, v ktorých sa predbežná právna pomoc poskytla podozrivým alebo obvineným osobám, ako aj vyžiadaným osobám, a o počte prípadov, keď sa toto právo nevyužilo. Takéto údaje by mali zahŕňať počet žiadostí o právnu pomoc v konaní o európskom zatykači, keď členský štát koná ako vydávajúci a vykonávajúci štát, ako aj o počte prípadov, v ktorých sa táto pomoc udelila. Mali by sa takisto zbierať údaje o nákladoch na poskytnutie predbežnej právnej pomoci pre osoby pozbavené osobnej slobody a vyžiadané osoby.
- (18) Táto smernica by sa mala uplatňovať na podozrivé alebo obvinené osoby bez ohľadu na ich právne postavenie, občianstvo alebo štátnu príslušnosť. V tejto smernici sa rešpektujú základné práva a zásady uznané v Charte základných práv Európskej únie a Európskom dohovore o ľudských právach vrátane zákazu mučenia a neľudského a ponižujúceho zaobchádzania, práva na slobodu a bezpečnosť, rešpektovania súkromného a rodinného života, práva na nedotknuteľnosť osoby, práva dieťaťa, integrácie osôb so zdravotným postihnutím, práva na účinný prostriedok nápravy a práva na spravodlivé súdne konanie, prezumpcie neviny a práva na obhajobu. Táto smernica by sa mala vykonávať v súlade s týmito právami a zásadami.

- (19) Touto smernicou sa stanovujú minimálne pravidlá. Členské štáty môžu rozšíriť práva stanovené v tejto smernici s cieľom poskytnúť vyššiu úroveň ochrany. Takáto vyššia úroveň ochrany by nemala predstavovať prekážku vzájomného uznávania súdnych rozhodnutí, ktoré majú tieto minimálne pravidlá uľahčovať. Úroveň ochrany by nemala byť nikdy nižšia ako úroveň, ktorú poskytujú normy stanovené v charte alebo EDĽP, ako ich v judikatúre vykladá Súdny dvor a ESĽP.
- (20) Keďže cieľ tejto smernice, a to stanovenie spoločných minimálnych pravidiel práva podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní na právnu pomoc, nemožno uspokojivo dosiahnuť na úrovni členských štátov, ale z dôvodu rozsahu opatrenia ho možno lepšie dosiahnuť na úrovni Únie, Únia môže prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity podľa článku 5 Zmluvy o Európskej únii. V súlade so zásadou proporcionality podľa uvedeného článku táto smernica neprekračuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie týchto cieľov.
- (21) [V súlade s článkom 3 Protokolu č. 21 o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o fungovaní Európskej únie, tieto členské štáty oznámili želanie zúčastniť sa na prijatí a uplatňovaní tejto smernice] ALEBO [V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu č. 21 o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o fungovaní Európskej únie, a bez toho, aby bol dotknutý článok 4 uvedeného protokolu sa tieto členské štáty nezúčastňujú na prijatí tejto smernice a nie sú ňou viazané ani nepodliehajú jej uplatňovaniu]¹⁷.
- (22) V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu 22 o postavení Dánska, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o fungovaní Európskej únie, sa Dánsko nezúčastňuje na prijatí tejto smernice, nie je ňou viazané ani nepodlieha jej uplatňovaniu,

PRIJALI TÚTO SMERNICU:

Článok 1

Predmet úpravy

1. Touto smernicou sa stanovujú minimálne pravidlá týkajúce sa:
  - a) práva na predbežnú právnu pomoc pre podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní, ktoré sú pozbavené osobnej slobody, a
  - b) práva na predbežnú právnu pomoc a právnu pomoc pre vyžiadané osoby, na ktoré sa vzťahuje konanie o európskom zatykači.
2. Táto smernica dopĺňa smernicu 2013/48/EÚ. Žiadne ustanovenie tejto smernice sa nesmie vykladať spôsobom, ktorý by obmedzoval práva stanovené v smernici 2013/48/EÚ.

Článok 2

Rozsah pôsobnosti

Táto smernica sa vzťahuje na:

---

¹⁷ Konečné znenie tohto odôvodnenia smernice bude závisieť od stanoviska Spojeného kráľovstva a Írska prijatého v súlade s ustanoveniami protokolu č. 21.

- a) podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní, ktoré sú pozbavené osobnej slobody a ktoré majú právo na prístup k obhajcovi podľa smernice 2013/48/EÚ;
- b) vyžiadané osoby.

Článok 3

Vymedzenie pojmov

Na účely tejto smernice sa uplatňujú tieto vymedzenia pojmov:

- a) právna pomoc znamená finančné prostriedky a pomoc členského štátu na zabezpečenie účinného výkonu práva na prístup k obhajcovi,
- b) predbežná právna pomoc je právna pomoc pre osobu pozbavenú osobnej slobody až do prijatia rozhodnutia o právnej pomoci,
- c) „vyžiadaná osoba“ je osoba, na ktorú sa vzťahuje európsky zatykač,
- d) „obhajca“ je akákoľvek osoba, ktorá je v súlade s vnútroštátnym právom, napríklad na základe akreditácie oprávneným orgánom, spôsobilá a oprávnená poskytovať právne poradenstvo a právnu pomoc podozrivým alebo obvineným osobám.

Článok 4

Prístup k predbežnej právnej pomoci

1. Členské štáty zabezpečia, aby tieto osoby, ak si to želajú, mali právo na predbežnú právnu pomoc:
  - a) podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní, ktoré sú pozbavené osobnej slobody;
  - b) vyžiadané osoby pozbavené osobnej slobody vo vykonávajúcim členskom štáte.
2. Predbežná právna pomoc sa poskytne bez zbytočného odkladu po pozbavení osobnej slobody a v každom prípade pred výsluchom.
3. Predbežná právna pomoc sa zabezpečí až do prijatia konečného rozhodnutia o právnej pomoci a nadobudnutia jeho právoplatnosti alebo do chvíle kým nastanú účinky rozhodnutia o ustanovení obhajcu poskytujúceho právnu pomoc, ak bola podozrivým alebo obvineným osobám právna pomoc udelená.
4. Členské štáty zabezpečia, aby sa predbežná právna pomoc poskytovala v rozsahu nevyhnutnom na účinný výkon práva na prístup k obhajcovi podľa smernice 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi, a najmä so zreteľom na jej článok 3 ods. 3.
5. Členské štáty majú možnosť stanoviť, že trovy týkajúce sa predbežnej právnej pomoci možno od podozrivých alebo obvinených osôb a vyžiadanych osôb vymáhať, ak podľa vnútroštátneho práva nespĺňajú kritériá oprávnenosti na poskytnutie právnej pomoci.

Článok 5

Právna pomoc pre vyžiadané osoby

1. Vykonávajúci členský štát zabezpečí, aby mali vyžiadané osoby právo na prístup k právnej pomoci po zatknutí na základe európskeho zatykača až do odovzdania, alebo,

v prípadoch neodovzdania, do nadobudnutia právoplatnosti takéhoto rozhodnutia o odovzdaní.

2. Vydávajúci členský štát zabezpečí, aby mali vyžiadané osoby, ktoré využijú svoje právo zvoliť si obhajcu vo vydávajúcom členskom štáte, aby pomáhal obhajcovi vo vykonávaní členskom štáte podľa článku 10 smernice 2013/48/EÚ, právo na právnu pomoc v tomto členskom štáte na účely konania o európskom zatykači vo vykonávaní členskom štáte.
3. Právo na právnu pomoc uvedené v odsekoch 1 a 2 je možné podmieniť posúdením prostriedkov vyžadanej osoby a/alebo skutočnosti, či je poskytnutie právnej pomoci v záujme spravodlivosti. Posúdenie sa vykoná na základe príslušných kritérií oprávnenosti v príslušnom členskom štáte.

Článok 6

Poskytovanie údajov

1. Členské štáty zbierajú údaje o tom, ako sa vykonávajú práva uvedené v článkoch 4 a 5.
2. Členské štáty zašlú tieto údaje Komisii do [36 mesiacov od uverejnenia tejto smernice] a potom každé dva roky.

Článok 7

Doložka zákazu zníženia úrovne ochrany

Žiadne ustanovenie tejto smernice sa nesmie vykladať ako obmedzovanie alebo odchýlka od akýchkoľvek práv a procesných záruk, ktoré sú zaručené podľa Charty základných práv Európskej únie, Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd alebo iných relevantných ustanovení medzinárodného práva alebo práva ktoréhokoľvek z členských štátov, ktorý poskytuje vyššiu úroveň ochrany.

Článok 8

Transpozícia

1. Členské štáty uvedú do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou najneskôr do [18 mesiacov od uverejnenia tejto smernice]. Bezodkladne o tom informujú Komisiu.
2. Členské štáty uvedú priamo v prijatých ustanoveniach alebo pri ich úradnom uverejnení odkaz na túto smernicu. Podrobnosti o odkaze upravujú členské štáty.
3. Členské štáty oznámia Komisii znenie ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré prijímajú v oblasti pôsobnosti tejto smernice.

Článok 9

Nadobudnutie účinnosti

Táto smernica nadobúda účinnosť dvadsiatym dňom po jej uverejnení v Úradnom vestníku Európskej únie.

Článok 10

Adresáti

Táto smernica je určená členským štátom v súlade so zmluvami.

V Bruseli

*Za Európsky parlament
Predseda*

*Za Radu
Predseda*